

VAN HOLLAND NAAR INDIË

XIII

HET ZIJN SLECHTS ENKELE UREN, DIE we in Colombo doorbrachten, maar als we weer varen, hebben we toch het gevoel, dat we opnieuw beginnen. De eentonigheid is verbroken. Daar komt nog bij, dat in de nabijheid van een rustpunt op onze reis, steeds meer te zien is dan in volle zee. Het is er drukker. We passeeren andere schepen, zien visschers-hulkjes dobberend op de golven en verlustigen ons dikwijls in mooie kusttafereelen. Op den wijden oceaan niets van dat alles, dan bij hooge uitzondering een andere boot.

Eigenaardig is het soort visscherschuitjes, dat ze hier gebruiken. Smalle, uitgeholde boomstammen met een lang, vierkant zeil. Ze zijn tegen omslaan beveiligd door een „vlerk”, die op het water steunt en die door twee kromme stokken aan het bootje is bevestigd. Dergelijke scheepjes heb ik in Indië nooit gezien. Wel een soort met aan beide zijden een steunpunt op het water.

Nu gaat het op *Padang* aan, gelegen aan de Westkust van Soematra. In Indië dus, maar nog niet aan het eind van de reis. Over den afstand van Colombo naar Padang vaart de boot nog vier en een halven dag. Op zich zelf nog een heele reis, maar voor wie al bijna vier weken aan boord is, maar een klein eindje.

Soms was de zee hier bijna glad, hier en daar wat fijn gerimpeld, alsof 't een veenplasje was. Snel zwemmende, waarschijnlijk vluchtende vischjes, half boven water, brachten nog wat beweging aan. Wat mooi! zoo'n kalme zee, is men licht geneigd te denken. Maar men vergeet dan twee dingen. Ten eerste gebeurt het niet zelden, dat de boot bij zoo'n vlakke zee toch nog schommelt tengevolge van de oceaandeining. Dit is niet erg, maar in de tweede plaats — en dat is veel hinderlijker — is 't erg warm, als men in de Indische zeeën geen wind heeft. Zoo was 't ook hier. In de hut is men niet langer dan noodig is, en slechts noode besluit men er toe, den zwaren hutkoffer van onder 't bed weg te trekken. 't Kost heel wat zweetdruppels.

't Eerste is 's morgens dan ook het gaan naar de badkamer. Velen wandelen of zitten dan nog een uurtje in négligé aan dek, om, na het ontbijt gebruikt te hebben, zoo spoedig mogelijk, nu gekleed, daar weer te verschijnen. Hoe geriefelijk ook de salons zijn en hoe druk bezocht gedurende het eerste gedeelte van de reis, nu vindt men in de rooksalon slechts enkele verstokte kaartspelers, en in de damessalon niemand.

Padang ligt ongeveer één graad ten Zuiden van den evenaar. Voor wij er aankomen, moeten we dus de linie passeeren.

Als ik deze laatste drie woorden schrijf of die uitspreek, komt me altoos een oud, eenvoudig, gepensionneerd werkmán voor den geest, uit een Noord-Hollandsch dorpje, waar ik eenige jaren gewoond heb. Als je hem vroeg: „Wel Piet, wat voor weer krijgen we?” dan was het stereotiepe antwoord: „We krijgen een mooien zomer.” Ik vervolgde dan: „Maar hoe weet je dat toch altijd?” Dan zette hij zich in postuur en zei: „Ik heb dat gezien op 21 Maart, als de zon de linie passeert.” Daar kon niets hem afbrengen, hoewel ik zeker weet, dat hij noch wist wat „*passeeren*” was, noch eenige notie er van had, wat voor een ding toch wel de *linie* was.

Maar, om terug te komen op ons onderwerp, zooals gezegd: voor Padang passeeren we den evenaar. Volgens oud gebruik moeten zij, die daarbij voor 't eerst meevaren, in zeewater ondergedompeld worden. 't Is

eisch van *Neptunus*. Vaak gebeurt dit in 't zwembassin. Maar dat was al afgebroken. In de 2e klas wist men raad. De slachtoffers werden met emmers vol zeewater overgoten. Maar dit was nog niet mooi genoeg. Daarom werden ze onder de groote kraan gehouden, zoodat ze weldra geen drogen draad meer aan hun lijf hadden. (N.B. Dames laat men met rust.)

Ook in de eerste klas kwamen de heeren. Weldra hadden ze een jong advocaat op hun schouders om hem naar de kraan te sleepen. Een paar zelfs wilden mij ook aangrijpen, maar toen ze begrepen, dat ik een *oudgast* was, lieten ze me los. Spoedig echter werd dit „spelletje” verboden door den administrateur. Makkend trokken de „gedoopten” af, omdat hun lotgenooten uit de eerste klas ontkwamen aan het Neptunusfeest.

Den laatsten dag voor Padang voeren we langs tal van eilandjes, die voor de kust van Soematra liggen.

's Nachts half twee arriveerden we in de eerste stad van Nederlandsch Oost-Indië. Ik merkte het niet, maar tal van passagiers waren opgebleven om dit bewust mee te maken en nog even op Soematra's grond heen en weer te loopen.

DAMAMIHARDJA

DE LIJKBAAR VAN VALENTINO

DAAR STIERF DEZER DAGEN IN ZIJN eenvoudige dagloonerswoning een bejaard Christen. Drie berken met witte stammen stonden voor zijn huisje, en in het achterhuis stond zijn melk-koe. De heide bloeide op haar schoonst, en toen stierf Jan, die op den rand van het heideveld woonde.

Men heeft er niets van in de groote pers gelezen. Geen reporter kwam, om de merkwaardigheden uit Jans leven te verzamelen. 't Loonde de moeite niet; zij hadden wel wat anders te doen. En slechts enkele vrienden en vriendinnen kwamen om aan Geertui, die nu als eenzame weduwe achterbleef, hun oprechte deelneming te betuigen.

Het waren Christenmenschen, en zij waren goedsmoeds. Jan had den goeden strijd gestreden; de eerekroon wachtte hem. En terwijl de doode daar stil, met gevouwen handen, in zijn witte doodshemd lag, om in de duistere groeve neer te dalen, dorsten die vrienden en vriendinnen het aan om te zingen:

„Maar 't vrome volk, in U verheugd,
Zal huppelen van zielevreugd,
Daar zij hun wensch verkrijgen!”

Hun lied was een daad. Het Christelijk geloof sprak er uit met zegevierende kracht. O, het was een stichtelijke begrafenis daar op die wijde, eenzame heide, en de Naam des Heeren werd grootgemaakt!

Maar in de wereldpers heeft men er niets van gelezen, en de tegenstelling is groot tusschen de lijkst van dezen eenvoudigen heidebewoner en het praalbed van Rudolf Valentino, den Italiaan, die zich opwerkte tot koning der filmacteurs, en door zijn wilde romantiek de harten van honderdduizenden sterker beheerschte dan de befaamde rattenvanger van Hameln de kinderen.

Men kan zijn portret in deze kolommen zien. Een gewoon gezicht zou men zeggen. Niets bijzonders! Maar aan de ijzeren ketting houdt de man den bloed-dorstigen tijger vast; de tijger gehoorzaamt hem; voorzeker! daar moet iets buitengewoons in dezen man hebben geschuld!

☒ Men zei, dat hij alles kon. Valentino kende geen onmogelijkheid. En toen een ongesteldheid hem aantastte...

Nu ja, wat zou dat? De man had een ijzersterk gestel, en een kleine operatie zou hem wel vlug opknappen. Er was heelemaal geen bezwaar, want hij kon nog niet sterven! Geen sprake van! Hij stond op de middaghoogte van zijn kracht, en men kon hem absoluut nog niet missen voor de film, voor de bioscoop...

Maar de operatie knapte hem niet op. Aan den eenen kant der groote tafel, waarop Valentino lag uitgestrekt, stond de man der wetenschap, en aan den anderen kant stond de dood. En de dood won het, omdat God het zoo wilde.

Er verzamelden zich groote menigten volks voor de aangeplakte bulletins, die de doods tijding meldden. Hoofdschuddend lazen zij de droeve tijding. Hoe kon dat nu! Hoe kon dat nu!

De groote Valentino dood... De roem van het Italiaansche volk, waaruit hij was geboren; de glans van het Amerikaansche volk, in welks midden hij had geleefd; een filmacteur, zooals er nog nooit één was opgestaan! En over dit verstijfde lichaam ging het woord vol macht en majesteit: „Stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeeren!”

't Is de oude geschiedenis. In het boek Genesis begon het al: „En hij stierf.” 't Is het sombere doods-gelui, en nu, na zesduizend jaren, wil het nog maar niet ophouden. Het beiert door dag en nacht, en al de macht van de honderden millioenen menschen, die het aardrijk bewonen, is niet in staat, om dat doods-gelui te doen verstommen. Daarom moest Valentino ook sterven, toen zijn tijd was vervuld.

Afgelopen! Valentino was onovertroffen geweest op het gebied van de zinnen te boeien en de zielen te grijpen door tooneelen van wilde romantiek, maar een middel tegen den dood had hij niet bezeten. En zijn aanhangers hadden het daarbij moeten laten.

Een plechtige doods-kamer en daarmee uit. En als er dan bij de lijk-kist iemand had gestaan, om de wondermacht van den Vorst des levens te prediken, dan zou 't heerlijk zijn geweest.

Het ging echter den anderen kant uit. Menschen-vergoding werd het! Valentino werd gelegd in een lijk-kist met een glazen deksel, op een praalbed, en door die groote ruit kon men den filmacteur zien in zijn rok, in zijn avondtoilet, zooals hij voor het publiek verscheen...

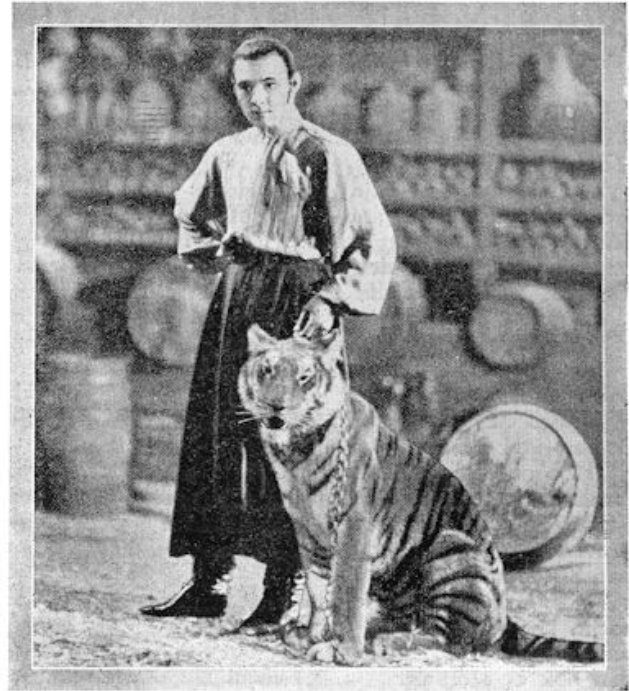
Een tooneelspeler tot in den dood! Met verstranden arm, met gebroken oogen. Zoo hadden zijn aanbidders het gewild.

De vloed der krankzinnigheid naderde de doodenkapel, waar Valentino op het praalbed lag, en het tooneelspelerspak, waarin de doode werd gekleed, was het begin der krankzinnigheid.

Het was de strijd tegen den dood. En de wapens waren leugen en bedrog. Nieuw-York, dat drie eeuwen bestaat, heeft nooit iets dergelijks beleefd....

Het was het begin. En toen de poorten opengingen van de kapel, gingen meteen de sluizen open, om den vloed der krankzinnigheid binnen te laten.

De eerste kijkdag was op een Dinsdag. Dertig duizend menschen, voor een groot deel Italianen, trachtten naar binnen te dringen, om het gelaat van den doode te zien. Er werd gestompt, geslagen, om dat doel te bereiken; er werden vuistgevechten geleverd, en de kapel bood tooneelen van woeste razernij, terwijl daar buiten, op straat, nog vele duizenden krankzinnigen stonden, om aan dien dooden mensch, aan dat lijk hun hulde te brengen. ☒

Als de hemelsche lichten zijn uitgebluscht, o menschen, o kind, waar zult ge dan belanden?

Men zag in deze kapel de hoogcultuur der twintigste eeuw. Bij het praalbed van den doode werd geworsteld, gevochten; tal van vrouwen vielen in zwijm; en de doode lag daar in zijn avondtoilet — o, het was bovenmate afschuwelijk, weerzinwekkend....

Maar de Heere had dat afgrijselijke tooneel toch kunnen keeren?

O zeker! in Zijn ontferming en genade keert Hij nog veel. Maar bij de doodsbaar van Valentino trok zich die Hand der erbarming terug, en het volk werd razend... krankzinnig... de doodenkapel werd een hel...

Wij buigen het hoofd. De Heere was rechtvaardig, door zijn Hand terug te trekken; ja, Hij is recht, en geen onrecht is bij Hem gevonden. Hij wilde eens laten zien, waar de mensch blijft, als de hemelsche lichten worden uitgebluscht...

Binnen de kapel werd er gevochten, en buiten de kapel, waar vele duizenden van ongeduld stonden te stampvoeten, om binnen gelaten te worden, werd ook gevochten. De politiemacht moest worden versterkt, om den vloed van krankzinnigheid te keeren. Het kerkplein werd een slagveld; het bloed kleurde de straat, en de brancards werden te hulp geroepen, om de gewonden te vervoeren. Er waren honderd gekwetsten.

De golven der razernij gingen zoo hoog, dat de lijkbaar gevaar liep. Spiegelruiten werden ingedrukt, en de politie was verplicht, hevige uitvallen te doen, opdat de doode niet onder de voeten van zijn aanbidders werd vermorzeld.

Mussolini zond een krans, en de burgemeester van Nieuw York zal een der slippedragers zijn bij de begrafenis, opdat het gezag de dwaasheid krone.

Tachtig duizend razenden hebben den dooden film-acteur gezien. Hij lag daar op het praalbed, in zijn tooneelspak, te midden eener kokende zee van hartstocht, terwijl de arme heidebewoner daar rustig lag in zijn witte doods-hemd op zijn sponde. En de engelen omringden Jans sponde — o, de tegenstelling was groot! ☒

L. PENNING